

Tunza mimba, okoa maisha

Malaria katika ujauzito Mafunzo kwa wahudumu wa afya Kwa jamii

Mafunzo ya Kimsingi

Malaria: Shabaha

Kufikia mwisho wa kipindi hiki mwanafunzi atawezza:

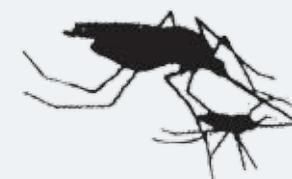
- Kueleza maana ya Malaria
- Kueleza jinsi malaria inavyoenezwa
- Kuelewa mzigo wa malaria
- Kutaja njia mbalimbali za kuzuia ugonjwa wa malaria
- Kujadili mienendo na tamaduni za ki-jamii na matokeo yake

Malaria ni nini?

- Malaria ni ugonjwa unaojitokeza kwa ishara za homa inayoandamana na: maumivu viungoni, kutokwa na jasho, kutetemeka, kutapika na kupapatika mfano wa mtu aliye na kifafa

- Malaria husababishwa na viini vinavyosambazwa na mbu kutoka kwa mtu aliyeambukizwa hadi mwingine

KUMBUKA: Sio kila mbu husambaza malaria

Dhiki kutokana na ugonjwa huu

- Malaria hupatikana sana katika mikoa ya Magharibi mwa Kenya, Nyanza na Pwani
- Ugonjwa wa Malaria unaongoza katika kusababisha vifo kwa jamii zinazoishi katika maeneo haya
- Wanawake wajawazito, watoto walio chini ya miaka mitano na watu walio na virusi vyatya UKIMWI ndio walio katika hatari zaidi

Jinsi ya kuzuia malaria

Malaria yaweza kutibiwa na kuzuiwa kwa:

- Kulala ndani ya chandarua/neti iliyotibiwa
- Kupewa matibabu ya kinga ya mara kwa mara
- Kupiga au kunyunyizia dawa za kuua mbu ndani ya nyumba
- Elimu ya afya
- Mawasiliano kwa lengo la kuleta mabadiliko ya tabia na desturi ili kuimarisha afya

Desturi za ki-jamii zinazoathiri juhudini za kuzuia na kutibu malaria

- Imani za kitamaduni
  - Ni bora kwenda kwa mganga wa kienyeji kwanza kabla ya kwenda hospitalini
- Desturi
  - Wazee wa boma/wanaume ndio wanaopasa ‘kupata mazuri au starehe’ kwanza, kama vile kulala ndani ya neti
- Itikadi katika jamii
  - Kunyeshewa na mvua huleta malaria
  - Kula baadhi ya vyakula huleta malaria; mfano: miwa na maembe
  - Kutapika nyongo hutibu malaria
  - Neti nyeupe kuhusishwa na mapepo ya kishetani

Chemshabongo

Je, kwa nini watu huwa na imani na itikadi
zisizo na misingi kama hizo?

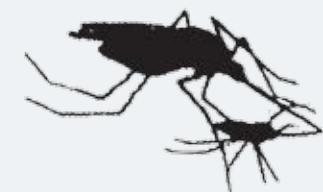
Mafunzo ya Kitaalamu

Malaria: Shabaha

- Kufikia mwisho wa kipindi hiki, mwanafunzi atawezza:
- Kueleza kwa kina jinsi malaria inavyoenezwa
- Kutaja dalili na ishara za malaria kitaalamu
- Kutaja ishara za hatari katika ujauzito
- Kueleza jinsi ya kuthibiti malaria katika ujauzito katika kiwango cha jamii
- Kueleza athari za malaria katika ujauzito
- Kueleza kwa kina jinsi ya kuzuia malaria katika ujauzito
- Kueleza mfumo wa (jinsi ya) kuwatuma wagonjwa kuendea matibabu

Malaria ni nini?

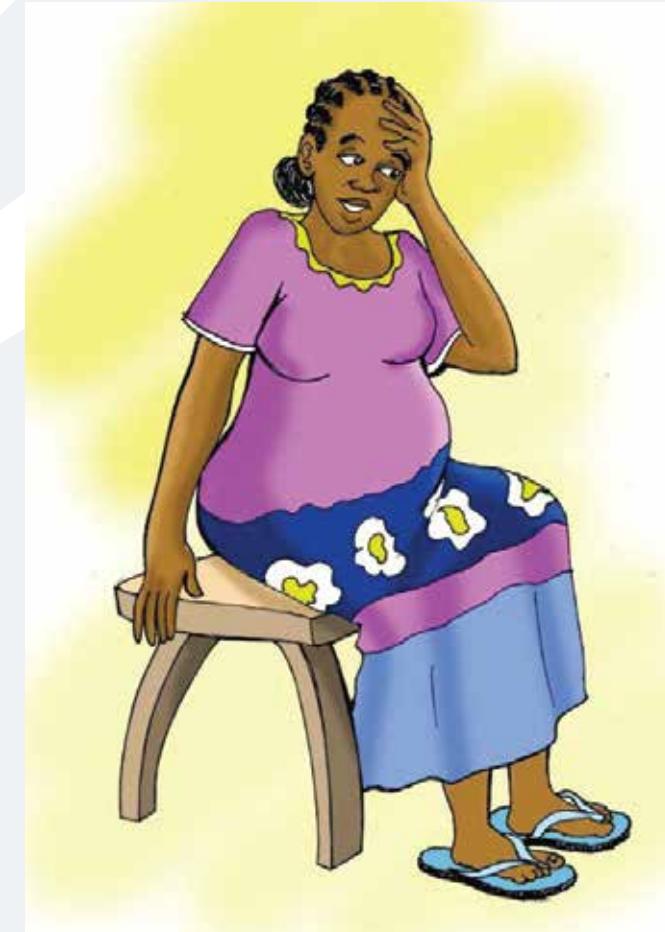
- Malaria ni ugonjwa unaojitokeza kwa ishara za homa inayoandamana na: maumivu viungoni, kutokwa na jasho, kutetemeka, kutapika na hali ya kupapatika mfano wa mtu aliye na kifafa
- Malaria husababishwa na viini vinyavyosambazwa na mbu kutoka kwa mtu aliyeambukizwa hadi mwengine

KUMBUKA: Sio kila mbu husambaza malaria

Dalili na ishara za malaria ambayo si kali

- Homa (sio homa zote huashiria malaria)
- Kutetemeka /kuwa na kibaridi
- Kutokwa na jasho
- Kuumwa na kichwa
- Kuwa na maumivu kwenye misuli na viungo
- Kutapika

Dalili na ishara za malaria kali katika ujauzito

- Homa kali (joto kupanda hadi 39°C na zaidi)
- Kutapika kwingi
- Kupungukiwa na maji mwilini
- Maumivu makali kichwani yanayoathiri uwezo wa kuona vizuri
- Sehemu za viganja na chini ya kucha za mikono kubadilika rangi
- Kuzirai kama mtu aliyeshikwa na kifafa
- Kuhisi uchungu sehemu ya chini kiunoni mfano wa maumivu ya kujifungua

Kuthibiti malaria katika ujauzito katika kiwango cha jamii

- Washukiwa wote wa malaria katika ujauzito wapelekwe kwenye kituo cha afya kilichoko karibu ili wapimwe na kupewa matibabu kikamilifu
- Fuata utaratibu uliowekwa, wa kuwatuma/kuwapeleka wagonjwa kwa matibabu zaidi

KUMBUKUMBU

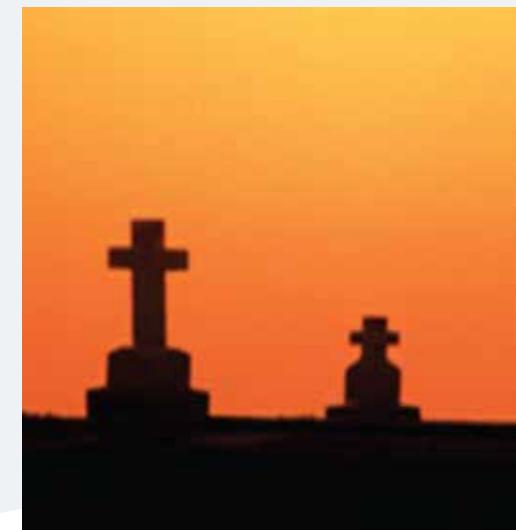
- MALARIA KALI KATIKA UJAUZITO NI JAMBO
LA DHARURA KIMATIBABU.....
USIPOTEZE WAKATI
- TUMA MGONJWA UPESI ILI AKASHUGHULIKIWE
KIMATIBABU IPASAVYO

Athari za malaria katika ujauzito

- Upungufu wa damu mwilini
**(upungufu wa damu ukizidi
husababisha kifo)**
- Maumivu ya kujifungua kuanza
kabla ya wakati
- Kupoteza mimba/mimba kutoka
- Kupata mtoto mwenye uzani wa chini

FAHAMU: Viini vya malaria katika
kondo au nyumba ya mtoto
vyaweza kuzuia chembechembe za
chakula kumfikia mtoto na hivyo
kusababisha madhara yaliyoonyeshwa

Kuzuia malaria katika ujauzito

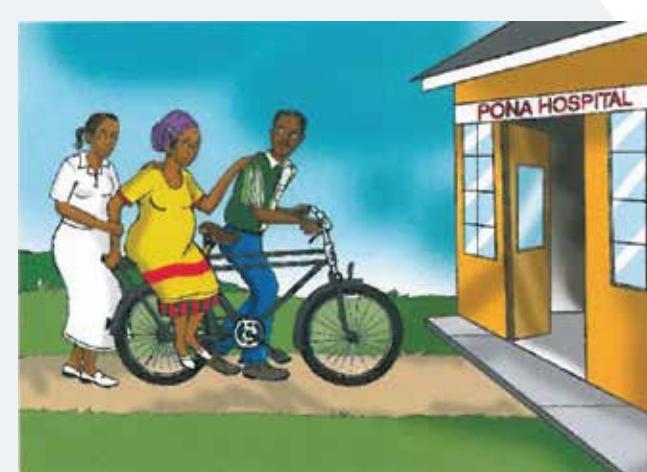
Wanawake wajawazito katika maeneo yenye maambukizi mengi ya malaria:

- Wameze dawa ya **SP** ya kuzuia malaria mara kwa mara kila wanapotembelea Kliniki
- Walale ndani ya neti iliyotibiwa Waruhusu nyumba zao kupigwa au kunyunyiziwa dawa za kuua mbu
- Watumie vifukuza mbu

Kuzuia malaria katika ujauzito (Endel..)

Matibabu ya kinga ya mara kwa mara

- Ni muhimu kila mwanamke mjamzito:-
  - Apate **SP** kujikinga mara kwa mara anapotembelea Kliniki, kila majuma manne baada ya mtoto kuanza kucheza tumboni (*majuma 16-20*) hadi atakapojifungua (*majuma 40*)
  - Ameze dawa ya **SP** mbele ya mhudumu wa afya pale hospitalini
- Atembelee kituo cha afya kilichoko karibu naye upesi anapohisi ishara au dalili za malaria

Jinsi ya kupeana SP

SP hupeanwa kila majuma manne kwa mwanamke mjamzito anapotembelea Kliniki hasa baada ya mimba kuwa na umri wa mtoto

- Kiasi kamili cha SP huwa na tembe tatu
- Ni lazima SP imezwe katika kituo cha afya mbele ya mhudumu wa afya

FAHAMU: SP haina madhara hadi wakati wa kujifungua

Tahadhari!

- Wanawake wajawazito walioambukizwa Ukimwi, wanaomeza dawa za ‘cotrimoxazole chemoprophylaxis’ wasipewe SP kama kinga ya malaria
- Tembe zenyе asidi ya ‘folic’ zafaa kumezwa siku 14 baada ya kumeza SP (kiasi cha juu cha ‘folic acid-5mg’ huathiri SP isifanye kazi mwilini inavyofaa)

SP! SP! SP!

Huikinga nyumba ya
mtoto(*kondo*)
dhidi ya viini

- Yaweza kumezwa na mtu aliye na njaa
- Haina madhara yoyote
- Hufanya kazi bara bara

Kuzuia malaria katika ujauzito (Endel..)

Neti ziliyotibiwa kwa dawa ya kuua mbu
Inawapasa wanawake wajawazito kutoka
maeneo yenye malaria nyingi:

- Kupata neti iliyotibiwa kutoka katika kituo cha afya
- Kulala ndani ya neti iliyotibiwa kila siku
- Kuendelea kulala ndani ya neti iliyotibiwa

Kumbuka:

Ni bora zaidi kutumia SP na neti kwa pamoja

Matibabu ya malaria katika ujauzito

- Malaria katika ujauzito ni swala la dharura kimatibabu; kwa hivyo, wanawake wajawazito hawapaswi kamwe, kumeza dawa yoyote bila kushauriwa na mhudumu wa afya.

MUHIMU: matibabu ya kimsingi(kwanza) kwa malaria isiyokali kwa wanawake wajawazito ni dawa ya ‘Quinine’ wala si dawa ya ‘AL’

Kutuma wagonjwa kupata matibabu

- Washukiwa wote wa ugonjwa wa malaria wanapaswa kutumwa kwenda hospitalini
- Anayehusika atumwe kwa kituo cha afya kilichoko karibu naye
- Fomu za kuwatuma wagonjwa za Wahudumu wa Afya kwa Jamii zafaa kutumika kunakili matukio hayo
- Ni muhimu jamaa za mgonjwa/wahudumu kuandamane naye ili wamshughulikie njiani aendapo hospitalini.

Kumbukumbu

1. Ni rahisi kwa wanawake wajawazito kupata malaria kwa sababu kinga za miili yao dhidi ya magonjwa huwa dhaifu
2. Viini vya malaria husababisha upungufu wa damu mwilini kwa wanawake wajawazito
3. Viini vya malaria katika kondo(*mji wa mtoto*) vyaweza kusababisha mtoto kuwa na uzani wa chini au hata kufa
4. Mwanamke mjamzito anaweza kuwa na viini vya malaria hata wakati anapojihisi au kuonekana akiwa mzima wa afya
5. SP ndio dawa ya pekee kwa sasa ambayo inatumika kama kinga ya mara kwa mara dhidi ya malaria katika ujauzito
6. Kila mwanamke mjamzito afaa kulala ndani ya neti iliyotibiwa ili kujikinga yeye na mtoto wake

KUMBUKA: Ni rahisi kuzuia na kutibu Malaria

Muhtasari

Ni muhimu kwa kila mwanamke mjamzito:

- Kuanza kutembelea Kliniki mara tu anapogundua ana mimba ili kupata kiasi kamili cha dawa ya **SP** mara mbili au zaidi
- Apate SP; ya kuzuia malaria, kila majuma manne mtoto anapoanza kucheza tumboni (majuma 16) hadi atakapojifungua
- Kuimeza dawa ya SP mbele ya mhudumu wa afya katika Kliniki
- Kulala ndani ya neti iliyotibiwa kwa dawa za kuua mbu kila siku
- Kutembelea kituo cha afya upesi anapojhisi au kuwa na ishara na dalili za malaria
- Kupata matibabu kamili kulingana na maagizo anapoambukizwa malaria

